

Stav k 31.8.2008.

DE01/48
Všeobecná deklarácia ľudských práv

New York 10.12.1948

Preambula

Pretože uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovných a neodňateľných práv všetkých členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete,
pretože ignorovanie ľudských práv a pohrdanie nimi viedlo k barbarickým činom urážajúcim svedomie ľudstva, a vybudovanie sveta, v ktorom sa budú ľudské bytosti zbavené strachu a núdze tešiť slobode prejavu a viery, bolo prehlásené za najvyšší cieľ ľudstva,
pretože je nevyhnutné, aby boli ľudské práva chránené zákonom, ak nemá byť človek donútený uchýľovať sa ako k poslednej možnosti k odboju proti tyranii a útlaku,
pretože je nevyhnutné podporovať rozvoj priateľských vzťahov medzi národmi,
pretože národy Organizácie Spojených národov znovu potvrdili v Charte svoju vieru v základné ľudské práva, v dôstojnosť a hodnotu ľudskej osobnosti, ako aj v rovné práva žien a mužov a rozhodli sa podporovať sociálny rozvoj a lepšie životné podmienky vo väčšej slobode,
pretože členské štáty sa zaviazali usilovať v spolupráci s Organizáciou Spojených národov o zvýšenie všeobecného uznávania a zachovávanania ľudských práv a základných slobôd,
pretože rovnaké chápanie týchto práv a slobôd je nanajvyššie dôležité pre plnú realizáciu tohto záväzku,

Valné zhromaždenie

vyhlasuje túto Všeobecnú deklaráciu ľudských práv ako spoločný štandard, ktorý majú dosiahnuť všetky národy a štáty s cieľom, aby sa každý jednotlivец i každý orgán spoločnosti, majúc túto deklaráciu stále na zreteli, snažil výukou a výchovou zvyšovať úctu k týmto právam a slobodám a zabezpečiť postupnými vnútroštátnymi i medzinárodnými opatreniami ich všeobecné a účinné uznávanie a zachovávanie tak medzi národmi členských štátov navzájom, ako aj medzi národmi území spadajúcich pod ich právomoc.

Článok 1

Všetci ľudia sa rodia slobodní a rovní v dôstojnosti a právach. Sú obdarení rozumom a svedomím a mali by sa k sebe správať v duchu bratstva.

Článok 2

Každý je nositeľom všetkých práv a slobôd, ktoré zakotvuje táto deklarácia, bez ohľadu na odlišnosti akéhokoľvek druhu, ako sú rasa, farba, pohlavie, jazyk, náboženstvo, politické a iné presvedčenie, národný alebo sociálny pôvod, majetok, rodové alebo iné postavenie. Ďalej sa nesmie robiť nijaký rozdiel na základe politického, právneho či medzinárodného postavenia krajiny alebo územia, ku ktorým osoba prináleží, či už ide o krajinu alebo územie nezávislé, poručenské, nesamosprávne alebo podrobené inému obmedzeniu suverenity.

Článok 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

Článok 4

Nikto nesmie byť držaný v otroctve alebo v nevoľníctve, všetky formy otroctva a obchodu s

otrokmi sú zakázané.

Článok 5

Nikto nesmie byť podrobovaný mučeniu alebo krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.

Článok 6

Každý má právo, aby bol všade uznávaný jeho právny status.

Článok 7

Všetci sú rovní pred zákonom a majú právo na rovnakú právnu ochranu bez akejkoľvek diskriminácie. Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akejkoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu a proti akémukoľvek podnecovaniu takejto diskriminácie.

Článok 8

Každý má právo, aby mu kompetentné vnútroštátne súdy poskytli účinnú ochranu proti činom, ktoré porušujú základné práva priznané mu ústavou alebo zákonom.

Článok 9

Nikto nesmie byť svojvoľne zatknutý, zadržaný alebo vyhostený.

Článok 10

Každý má rovnaké právo byť fair a verejne vypočutý pred nezávislým a nestranným súdom, ak ide o určenie jeho práv a povinností alebo o akékoľvek trestné obvinenie proti nemu.

Článok 11

1. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má právo byť považovaný za nevinného, pokiaľ zákonným postupom nebola preukázaná jeho vina vo verejnom konaní, v ktorom mu boli dané všetky záruky nevyhnutné na jeho obhajobu.

2. Nikto nesmie byť uznaný vinným zo spáchania nejakého trestného činu spočívajúceho v konaní alebo opomenutí, ktoré v čase spáchania nebolo podľa vnútroštátneho alebo medzinárodného práva trestným činom. Rovnako nesmie byť uložený ťažší trest, než aký bolo možné uložiť v čase spáchania trestného činu.

Článok 12

Nikto nesmie byť vystavený svojvoľnému zasahovaniu do súkromia, rodiny, domova alebo korešpondencie, ani útokom na svoju česť a povesť. Každý má právo na právnu ochranu proti takýmto zásahom alebo útokom.

Článok 13

1. Každý má právo na slobodu pohybu a bydliska vnútri hraníc ktoréhokoľvek štátu.

2. Každý má právo opustiť ktorúkoľvek krajinu, vrátane svojej vlastnej, a vrátiť sa do svojej krajiny.

Článok 14

1. Každý má právo vyhľadať a požívať v iných krajinách azyl pred prenasledovaním.
2. Tohto práva sa nemožno dovolávať v prípadoch stíhaní skutočne vyvolaných nepolitickými trestnými činmi alebo konaniami, ktoré odporujú cieľom a zásadám Organizácie Spojených národov.

Článok 15

1. Každý má právo na štátnu príslušnosť.
2. Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený svojej štátnej príslušnosti ani práva svoju štátnu príslušnosť zmeniť.

Článok 16

1. Plnoletí muži a ženy majú právo bez akéhokoľvek obmedzenia zakladajúceho sa na rase, národnosti alebo náboženstve uzavrieť manželstvo a založiť rodinu. Pokiaľ ide o manželstvo, sú oprávnení počas jeho trvania i pri jeho rozviazaní na rovnaké práva.
2. Manželstvo môže byť uzatvorené iba na základe slobodného a plného súhlasu nastávajúcich manželov.
3. Rodina je prirodzenou a základnou jednotkou spoločnosti a má právo na ochranu spoločnosti i štátu.

Článok 17

1. Každý má právo na vlastný majetok tak sám, ako aj v spoločenstve s inými.
2. Nikto nesmie byť svojvoľne zbavený vlastného majetku.

Článok 18

Každý má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva; toto právo zahŕňa slobodu zmeniť svoje náboženstvo alebo vieru a slobodu sám či spoločne s inými, verejne alebo súkromne, prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru vo výuke, v praktickom živote, bohoslužbe a obradoch.

Článok 19

Každý má právo na slobodu presvedčenia a prejavu; toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory bez zasahovania a právo vyhľadávať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky akýmikoľvek prostriedkami a bez ohľadu na hranice.

Článok 20

1. Každý má právo na slobodu pokojného zhromažďovania a združovania.
2. Nikto nesmie byť nútený byť členom nejakého združenia.

Článok 21

1. Každý má právo podieľať sa na vláde vo svojej krajine, priamo alebo prostredníctvom slobodne zvolených zástupcov.

2. Každý má právo vstúpiť za rovnakých podmienok do verejných služieb vo svojej krajine.

3. Vôľa ľudu nech je základom vládnej moci; táto vôľa nech je vyjadrená v pravidelne konaných a nefalšovaných voľbách na základe všeobecného a rovného hlasovacieho práva tajným hlasovaním alebo obdobným spôsobom zaručujúcim slobodu hlasovania.

Článok 22

Každý má ako člen spoločnosti právo na sociálne zabezpečenie a na to, aby mu bola národným úsilím a medzinárodnou spoluprácou, v súlade s organizáciou a prostriedkami príslušného štátu, zabezpečená realizácia hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv nevyhnutných pre jeho dôstojnosť a slobodný rozvoj jeho osobnosti.

Článok 23

1. Každý má právo na prácu, na slobodnú voľbu zamestnania, na spravodlivé a vhodné pracovné podmienky, ako aj na ochranu pred nezamestnanosťou.

2. Každý má bez akejkoľvek diskriminácie právo na rovnaký plat za rovnakú prácu.

3. Každý, kto pracuje, má právo na spravodlivú a primeranú odmenu, ktorá zabezpečuje jemu samému i jeho rodine životnú úroveň zodpovedajúcu ľudskej dôstojnosti, doplnenú v prípade potreby inými prostriedkami sociálnej ochrany.

4. Každý má právo na ochranu svojich záujmov zakladať odborové organizácie a pristupovať k nim.

Článok 24

Každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

Článok 25

1. Každý má právo na životnú úroveň zabezpečujúcu jemu i jeho rodine zdravie a blahobyt vrátane výživy, ošatenia, bývania, lekárskej starostlivosti a nevyhnutných sociálnych služieb, ako aj právo na zabezpečenie pri nezamestnanosti, chorobe, pracovnej nespôsobilosti, vdovstve, starobe alebo v iných prípadoch ním nezavinenej núdze o živobytie.

2. Materstvo a detstvo majú nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc. Všetky deti, či manželské alebo nemanželské, musia požívať rovnakú sociálnu ochranu.

Článok 26

1. Každý má právo na vzdelanie. Vzdelanie musí byť bezplatné, prinajmenšom v elementárnych a základných stupňoch. Základné vzdelanie musí byť povinné. Technické a odborné vzdelanie musí byť všeobecne prístupné a vyššie vzdelanie musí byť rovnako prístupné všetkým na základe schopností.

2. Vzdelanie musí smerovať k plnému rozvoju ľudskej osobnosti a k posilneniu úcty k ľudským právam a základným slobodám. Musí podporovať porozumenie, znášanlivosť a priateľstvo medzi všetkými národmi, rasovými a náboženskými skupinami, ako aj aktivity Organizácie Spojených národov na zachovanie mieru.

3. Rodičia majú prednostné právo voliť druh vzdelania pre svoje deti.

Článok 27

1. Každý má právo slobodne sa zúčastňovať na kultúrnom živote spoločnosti, tešiť sa umeniu a podieľať sa na vedeckom pokroku a jeho prínosoch.

2. Každý má právo na ochranu morálnych a materiálnych záujmov vyplývajúcich z vedeckej, literárnej alebo umeleckej tvorby, ktorej je autorom.

Článok 28

Každý má právo na taký spoločenský a medzinárodný poriadok, v ktorom môžu byť práva a slobody, zakotvené v tejto deklarácii, plne realizované.

Článok 29

1. Každý má povinnosti voči spoločnosti, v ktorej jedine môže slobodne a plne rozvinúť svoju osobnosť.

2. Pri výkone vlastných práv a slobôd môže byť každý podrobený iba takým obmedzeniam, ktoré sú zákonom stanovené výhradne na to, aby bolo zabezpečené plné uznanie a rešpektovanie práv a slobôd iných a aby bolo vyhovené spravodlivým požiadavkám morálky, verejného poriadku a všeobecného blaha v demokratickej spoločnosti.

3. Výkon týchto práv a slobôd nesmie byť v nijakom prípade v rozpore s cieľmi a zásadami Organizácie Spojených národov.

Článok 30

Nič v tejto deklarácii nemožno vykladať tak, aby to dávalo ktorémukoľvek štátu, skupine či osobe právo vyvíjať akúkoľvek aktivitu alebo sa dopustiť činu, ktorý by smeroval k potlačeniu niektorého z práv alebo slobôd tu zakotvených.